

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๑

หลักของผู้ปฏิบัติ

พุทธศาสนานี้รู้สึกว่าจะละเอียดอ่อนมากที่สุดเลย ปฏิบัติไปเท่าไรยิ่งเห็นความละเอียดลึกซึ้ง ถ้าพูดให้เต็มเม็ดเต็มหน่วยก็ปฏิบัติไปเท่าไรรู้เท่าไร ก็เหมือนเราท่องเที่ยวในอากาศ หาทึ่ลึ้นสุดยุดิไม่ได้ นั้นละศาสนธรรมของพระพุทธเจ้า เป็นความละเอียดสุดซึ้ง หากความยุดิแห่งความละเอียดไม่ได้ เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า โลกุตระธรรม คือเหนือโลก เหนือทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะคำว่าโลกก็หมายถึงสมมุติทั้งมวลนั่นแล

ธรรมที่ว่าเหนือโลกเหนือสมมุตินี้ เหนือจริง ๆ ไม่มีที่ลึ้นสุดยุดิ ผู้มาตรัสรู้ก็ต้องเป็นผู้มีความสามารถในธรรมทั้งหลายที่จะรู้จะเห็นได้ จึงรู้ได้เห็นได้ ไม่ใช่ตาสัตาสาภิมารู้ได้เห็นได้ และเครื่องยืนยันของพระพุทธศาสนานี้และเครื่องยืนยันของพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ ตลอดถึงพระอรหันต์ที่เป็นพระสาวกของพระพุทธเจ้าทุก ๆ องค์นั้น ยืนยันกันที่อริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นี้เป็นเครื่องยืนยันในความหลุดพ้นของพระพุทธเจ้าและพระสาวกทุก ๆ พระองค์และองค์ จะต้องหลุดพ้นกันที่ตรงนี้

เพราะฉะนั้น อริยสัจ ๔ จึงเป็นเครื่องยืนยันกลั่นกรองจิตของพระพุทธเจ้าและพระสาวกทุกพระองค์ให้บริสุทธิ์ที่สุดส่วน อริยสัจนี้จึงไม่มีกาลสถานที่หรือเรียกว่า อกาลิโก ทนต่อการพิสูจน์ได้ตลอดมาและตลอดไป เป็นเครื่องยืนยันอยู่ตลอดเวลา ผู้ปฏิบัติจึงไม่ควรคิดถึงอดีตอนาคต เช่น ศาสนาล่วงมาเป็นเวลานานแล้วและเร็วแหลมไปแล้ว อะไรอริยสัจเร็วแหลมที่ตรงไหน นี้เราไม่คิดมาเป็นข้อเทียบเคียงกัน และต่อไปนี้ศาสนาก็ยิ่งจะเร็วแหลมไปเป็นลำดับลำดับา นั้นหมายถึงอนาคต ทั้งที่อดีตผ่านมาแล้วก็ เป็นเครื่องตัดทอนกำลังแห่งความอุตสาหะพยายาม และความเชื่อถือซึ่งเป็นจุดสำคัญของเราให้ด้อยลงเป็นลำดับ ๆ และเรื่องอนาคตที่ว่าเร็วแหลมไปโดยลำดับลำดับา นี้ก็เป็นเครื่องตัดทอนเข้ามาสู่ความจนตรอกจนมุม จนหาที่ก้าวเดินไม่ได้ สุดท้ายก็ไม่พ้นที่กิเลสจะเอาขึ้นเขียงสับยาแหลก ถ้าพูดเป็นอาหารก็เรียกว่าเป็นลาบไปเลยไม่ได้ นี้ละไม่พ้นที่จะเป็นชิ้นเนื้อให้กิเลสสับยาแหลกเป็นจณฺวิจฺฉณไปจนได้

สิ่งที่กล่าวมานี้เราทั้งหลายไม่เคยคำนึง เพราะไม่เคยคิดว่ามันเป็นอุปายของอันใด เราจะคิดแต่เพียงว่าเป็นความคิดของเรา คิดมาอย่างนี้แล้วคิดไปอย่างนั้น เราหาได้ทราบไม่ว่าฉากหนึ่งหรือเครื่องหมุนจะให้คิดและให้พูดออกมาอย่างนี้ ให้คิดและให้พูดออกไปอย่างนั้น ทั้งอดีตทั้งอนาคตนั้น เป็นเครื่องจักรเครื่องยนต์ของสมุทัยตัวสำคัญ หมุนตัวอยู่ภายในจิตใจ ให้คิดให้พูดอย่างนั้น สุดท้ายก็ตัดทอนเข้ามาให้หาทางก้าวเดินไม่ได้ นี่ที่ว่าปิดทางก้าวเดินก็คือเรื่องของสมุทัย นี้ละอริยสัจอันหนึ่ง

สิ่งนี้เมื่อมีกำลังมากอยู่ในหัวใจดวงใด ครองอยู่ในหัวใจดวงใด จะไม่ทำใจดวงนั้นให้มีช่องว่างพอจะคิดอรรถคิดธรรม คิดหาทางออกพ้นอำนาจหรือวิสัยของมันไปได้เลย ท่านจึงกล่าวว่าผู้หนาแน่น เช่น ปทปรมะ นี้หมายถึงผู้หนาแน่นอย่างนี้เอง ไม่เชื่อทั้งบุญทั้งบาปทั้งนรกสวรรค์นิพพาน ทั้ง ๆ ที่ธรรมเหล่านี้ปราชญ์ทั้งหลายท่านครองมาก็กี่ปีกี่ถ้านับไม่ถ้วน และยังจะครองธรรมเหล่านี้ด้วยความรู้แจ้งเห็นจริงและรับทราบในพระทัยไปโดยลำดับ นับตั้งแต่พระพุทธเจ้าที่ผ่านมาจากอดีต และจะเป็นไปในอนาคต จะพ้นจากที่จะทรงรู้ทรงเห็นทรงธรรมเหล่านี้ไปไม่ได้ คือไม่พ้นที่จะรู้จะเห็นจะทรงธรรมเหล่านี้ในพระทัยไปไม่ได้ ว่างั้นเลย

นี่ละธรรมกับโลกหรือว่าสมุทัยกับมรรค มีเป็นคู่เคียงเป็นคู่ปรับกันมา เช่นเดียวกับโรคและยาและหมอ ในเวลาหรือในสมัยที่มีแต่โรคล้วน ๆ เต็มหัวใจเต็มร่างกายของโลกของสัตว์ ไม่มียา สัตว์ก็ได้รับความทุกข์ความทรมานมากหาทางออกไม่ได้ ด้วยยาขนานใดหมอคนใด ใครเป็นแล้วก็มีแต่คอยจะจมลงไป ๆ คอยลมหายใจที่จะดับจะสุดจะสิ้นไปเท่านั้น สมัยเช่นนี้เป็นสมัยที่คนไข้ได้รับความทุกข์มาก และไม่มีหวังเป็นจำนวนมาก ถึงกับไม่มีหวังเลย เพราะไม่มียาไม่มีหมอ

โรคกิเลสซึ่งแสดงอาการกำเริบ เมื่อห่างเหินจากธรรมจากหมอ และไม่มียาคือธรรมและหมอด้วยแล้ว ก็ย่อมเป็นโรคที่มีอำนาจใหญ่ที่สุดที่จะแผลงฤทธิ์ขึ้นมาภายในจิตใจของสัตว์โลกแต่ละราย ๆ ให้แสดงอาการหรือลวดลายแห่งความฉิบหายฆ่าตัวหรือทำลายตัวโดยถ่ายเดียวเท่านั้น ถ้าเป็นโรคร่างกายก็เรียกว่า กินแต่ของแสลง ทานแต่ของแสลง หยุดยาหมอไม่สนใจ นี่จิตก็มีแต่ทางที่จะคิดในสิ่งที่ปิดตันตัวเองให้ก้าวเดินออกไม่ได้ และเป็นทางโล่งลงในทางความลุ่มจมโดยถ่ายเดียว ก้าวก็ก้าวลงทางลุ่มจมฉิบหายแก่ตัวเองโดยถ่ายเดียว ด้วยความคิดความปรุง ด้วยอาการชวนชววยทุกกิริยาที่แสดงออกภายในจิตใจและร่างกายของตน

นี่เป็นวาระของจิตที่มีสมุทัยแน่นอยู่ภายในจิตใจ แผลงฤทธิ์ให้สัตว์ทั้งหลายได้รับความทุกข์ความเดือดร้อน กาลเช่นนี้เวลาเช่นนี้จะมีอยู่ในจิตดวงใดก็ตาม เราวาดภาพเขาก็ได้ว่า ความทุกข์นั้นเราเคยผ่านมาด้วยกันทุกคน ทำไมจะวาดภาพความทุกข์ที่หายากแก้หาธรรมแก้ หากครูหาอาจารย์หาศาสดามาแก้มาถอดมาถอนไม่ได้ แน่ ๆ ทำไมเราจะคาดไม่ถึง เรื่องความทุกข์ความทรมานถึงขั้นมหันตทุกข์ต้องเป็นไปจากอำนาจของกิเลสที่มีความรุนแรง กดขี่บังคับสัตว์ทั้งหลายให้ลุ่มจมลงไปถึงขนาดที่ว่า ถ้าหากเป็นคู่เคียงกันกับพระนิพพานได้แล้ว เป็นคู่แข่งกันแล้วก็เรียกว่า ไม่มีทางได้เกิดเลย แต่นี้เกิดวันยังค่ำก็คือเรื่องของกิเลสฝังอยู่ภายในหัวใจสัตว์ ไม่มีการเกิดไม่มีการตายทุกข์ก็หายไปนั้นเป็นเรื่องของศาสนธรรมคู่ปรับกันกับกิเลส เมื่อสังหารกิเลสสิ้นไปจาก

หัวใจแล้ว จิตย่อมหมดทางเกิดตาย และหมดเรื่องความทุกข์ทั้งหลาย ไม่มีอีกเลย ตลอดอนันตกาล นี่เป็นคู่เคียงกัน

สัตว์โลกผู้ที่ถูกอำนาจของสมุทัยบีบบังคับ ย่อมจะทำความชั่วได้ทุกอย่าง โดยไม่มีที่จะเลือก ไม่มีโอกาสจะเลือก ไม่มีความรู้ความสามารถจะเลือกได้ เพราะความรู้ของเราไม่มี มีแต่ธรรมชาติที่มันเหนื่อเรา เป็นธรรมชาติที่ผลักดันและกดขี่ บังคับให้ก้าวให้เดินให้ทำ ให้คิดให้สร้างในสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายโดยถ่ายเดียวเท่านั้น เราจึงไม่มีโอกาสที่จะปลีกตัวหรือหลบหลีกจากสิ่งเหล่านี้ไปได้

ก็นี่เรามาบวชในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาเอกไม่มีอะไรเสมอแล้วในโลกนี้ และได้เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติอรรถธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอยู่อย่างเต็มหัวใจ และเป็นโอกาสที่เหมาะสมที่สุด ไม่มีโอกาสใดที่จะเสมอเหมือนโอกาสของนักบวชและ ผู้ปฏิบัติของเรา เหล่านี้ได้อยู่ในเงื้อมมือเราแล้วทั้งนั้น แต่การที่จะสละหรือการที่จะก้าวเดินตามเครื่องหมายตามโอกาสที่อำนาจอยู่แล้วนี้ มันขึ้นอยู่กับเราแต่ละท่านๆ จึงไม่ควรนอนใจในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อกำจัดสิ่งที่กล่าวมาเหล่านี้ให้เหือดแห้งหรือหมดสิ้นไปจากใจ ทุกข์อันเป็นเงาเทียมตัวหรือตามตัวนั้น ก็จะได้ห่างเหินหรือจิตจางว่างเปล่าหมดไปจากจิตใจของเรา เพราะอำนาจแห่งข้อปฏิบัติอรรถธรรมชักฟอกจิตใจให้มีความสะอาดสว่างกระจ่างแจ้ง เห็นบาปเห็นบุญเห็นสิ่งมัวหมองคือสมุทัยไปโดยลำดับ นับตั้งแต่ขั้นหยาบๆ จนถึงขั้นละเอียดและละเอียดสุด ด้วยอำนาจของปัญญาธรรม หรือจะเรียกว่าญาณวิถีที่สำคัญอันละเอียดยิ่งกว่านี้เข้าไปอีกก็ไม่ผิด

สิ่งเหล่านี้พร้อมอยู่แล้วในหัวใจของแต่ละดวงๆ เฉพาะให้เห็นอย่างชัดๆ ก็คือเราๆ ท่านๆ ที่นั่งฟังการอบรมอยู่เวลานี้ พร้อมแล้วทุกอย่างที่จะก้าวเดินตามอรรถธรรม อันเป็นทางเบิกกว้างออกเพื่อความพ้นทุกข์โดยถ่ายเดียวเท่านั้น อย่างเต็มสติกำลังความสามารถของเรา ไม่ควรจะนอนใจ อันความทุกข์ความทรมานนี้ เราไม่สามารถที่จะคิดย้อนหลังไปได้ถึงภพชาติ ที่เคยเป็นมาแล้วก็ภพก็ชาติก็ปีก็เดือนก็กัปก็กลับ แต่เรายังพอสามารถคิดย้อนหลังไปได้ในชาติแห่งความเป็นมนุษย์ อันเป็นชาติที่สูงกว่าบรรดาสัตว์ทั้งหลายนี้ว่า มีความทุกข์มากน้อยเพียงไร และสิ่งที่เราได้เคยผ่านมาทางตาหูจมูกลิ้นกายใจนี้ มีความวิเศษวิโสเลิศเลออย่างไรบ้าง พอที่จะให้เราได้มีความติดพัน ให้เกิดความทุกข์ผันจิตใจของเราอยู่ไม่หยุดไม่ถอย เช่นเดียวกับความไม่อึดพอในเชื้ออันที่ทำให้เกิดทุกข์ สิ่งที่ดีเลิศกว่านี้มีอะไรบ้างที่พอจะให้เรามีความติดพันในสิ่งเหล่านั้นไม่จิตจาง

เพียงเท่านี้ก็เป็นสิ่งที่เราจะเอามาเทียบเคียงกับภาคปฏิบัติธรรมะ ที่ท่านประกาศอย่างโจ่งแจ้งมาโดยลำดับลำดับว่า เป็นของประเสริฐเลิศเลอมาแต่กาลไหนๆ

อยู่แล้ว พอให้ได้เหตุได้ผลระหว่างกิเลสกับธรรม ว่ามีคุณค่าหนักเบาต่างกันอย่างไรบ้าง แล้วพยายามประกอบความพากเพียรอย่างไม่ลดละ และควรใช้ความพินิจพิจารณาในอากัปภิกิริยาแห่งการเคลื่อนไหวของตน เป็นสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด ไม่เช่นนั้นจะไม่มองเห็นอากัปภิกิริยาของกิเลสที่แสดงออกมา จะด้วยการบีบบังคับด้วยวิธีการใดก็ตามในหัวใจของเราได้เลย ถ้าไม่ใช้ความพินิจพิจารณาแม้กิเลสหยาบๆ เราก็จะทราบไม่ได้ ส่วนมากมักจะเห็นว่าไม่สำคัญ อันนี้เป็นสิ่งที่จะให้เราอนอนใจนอนจม นี้เราก็ไม่ทราบว่าเป็นอะไรมันถึงเห็นว่าสิ่งทั้งหลายไม่สำคัญ จะสำคัญแต่พระนิพพานคือความหลุดพ้นอย่างเดียว การประกอบตนเพื่อก้าวเดินไม่ให้ปลื้กออกนอกกลุ่มนอกรทาง เพื่อธรรมอันสูงส่งโดยลำดับ จนกระทั่งถึงพระนิพพานนั้น ไม่เป็นเรื่องสำคัญอะไรบ้างหรือ นี่มันน่าคิด

ข้อวัตรปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าประทานไว้ทุกแห่งทุกมุม ดังครูบาอาจารย์ทั้งหลายได้นำมาแจ้ง นำมาคลี่คลายเปิดเผยให้เราทั้งหลายทราบนี้ ไม่เป็นแง่แห่งธรรมที่สำคัญๆ อะไรบ้างหรือ มันถึงได้เกิดความคลาดเคลื่อนอยู่เสมอ เฉพาะพระที่มาอยู่กับผมนี้ก็เห็นอย่างประจักษ์เรื่อยมา ถึงกับได้พูดหรือนำมาเทศน์ให้หมู่เพื่อนฟังอยู่เสมอ ไม่ใช่พูดครั้งหนึ่งครั้งเดียว นี่ก็เพราะความไม่เห็นความสำคัญในสิ่งทั้งหลายยิ่งกว่ามองเลยเมฆเลยหมอก เรียกว่ามองพระนิพพานนี้ว่าเป็นของสำคัญ แต่พระนิพพานอยู่ที่ใดอาการที่จะก้าวเดินให้ถึงพระนิพพานนั้นก้าวอย่างไรปฏิบัติอย่างไร

ปราชญ์ทั้งหลายท่านประมาทในอากัปภิกิริยาทุกสิ่งทุกอย่าง ที่แสดงออกกับตัวนี้ อย่างนั้นหรือ อากัปภิกิริยาที่แสดงออกเหล่านี้มีอะไรเป็นหัวหน้า มีอะไรเป็นสิ่งหลักดันให้แสดงออก ในข้อเหล่านี้เราไม่ได้คิดบ้างหรือ เราจึงไม่ได้จัดจ่อเรื่องของสติปัญญา กับอากัปภิกิริยานั้นๆ ของเราและครูอาจารย์ท่านอบรมสั่งสอน ตลอดถึงหมู่เพื่อนที่เป็นอรรธเป็นธรรม แสดงอาการได้ออก พอที่จะยึดเป็นคติตัวอย่างได้ก็ไม่ยึดเสีย โดยเห็นว่าไม่สำคัญ หรือนอนใจนอนจมไปเสีย

ครูบาอาจารย์พูดสิ่งใดก็ไม่เข้าถึงใจ พอที่จะยึดเป็นคติเครื่องเตือนใจและพร่ำสอนตนเองเพื่อก้าวเดินสู่สันติสุขโดยลำดับลำดับ เพราะเห็นความสำคัญในสิ่งทั้งหลาย อันเป็นอุปกรณ์ของการก้าวเดินเพื่อธรรมขั้นสูงต่อไปนั้นน้อยไป นี่ถ้าหากว่าเราคิดอย่างนี้แล้ว ก็เหมือนกับคนที่มุ่งแต่ความเป็นเศรษฐี แต่ความขี้เกียจหมาตายยังสู้ไม่ได้ คือหมาตายมันนอนอยู่เฉยๆ คนนี้ยังตื่น เวลาหิวมันตื่น หิวอยู่หิวกินหิวหลับหิวนอน ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้หลับได้นอน ไม่มีที่อยู่ที่พักมันตื่น คนขี้เกียจขี้คร้านความทุกข้มันบีบบังคับถึงกับตื่น ไม่ได้เหมือนหมาตาย นี่มันเก่งกว่าหมาตายนะ ให้พิจารณา

ควรใช้ความพินิจพิจารณาให้มาก ตำรับตำราตลอดถึงพระไตรปิฎกผมก็เชื่อแน่ว่าหมู่เพื่อนต้องได้ผ่านไม่มากนักน้อยมาด้วยกัน และธรรมเหล่านั้นท่านแสดงว่าอย่างไรบ้าง ไม่ได้ยึดมาเป็นคติเครื่องเตือนใจของเจ้าของและเพื่อการดำเนินอะไรบางอย่างหรือมันถึงไม่มีอะไรพอเป็นเครื่องอบอุ่นภายในจิตใจและหนุนกันไปเรื่อย ๆ เพื่อความเยือกเย็นใจ จากการปฏิบัติด้วยความสนใจของเรา ในตำรับตำราท่านแสดงไว้ นั้น มีแต่เรื่องการปฏิบัตินี้มากที่สุดยิ่งกว่าเรื่องอื่นใด ถ้าพูดถึงเรื่องพระแล้วอยากจะพูดว่า ร้อยทั้งร้อยแสดงแต่ภาคปฏิบัติแทบทั้งนั้น ภาคปฏิบัติ-ปฏิบัติอย่างไร นั้น ที่นี้ก็กระจายไปแล้ว สถานที่อยู่ของผู้ปฏิบัติ-ปฏิบัติอย่างไร การอยู่การกินการหลับการนอน การเหลือบซ่ายมองขวาเป็นสังวรธรรมประจำตนอยู่ตลอดเวลา นั้นละภาคปฏิบัติท่านเป็นอย่างไรนั้น

ในสถานที่อยู่ก็สอนแต่ให้อยู่ในที่สงบสงัด ปราศจากความพลุกพล่านวุ่นวาย ให้อยู่ในป่าในเขา ในร่มไม้ชายป่า ที่ไหนที่เป็นความสงบเยือกเย็น ที่ไม่มีอะไรรบกวนสถานที่เช่นนั้นแล ความรู้สึกของเราจะได้เด่นกับความเพียรสัมปยุตกันไป ไม่ใช่ไปเด่นกับรูปกับเสียงกับกลิ่นกับรส อันเป็นเหยื่อของสมุทัยหลอกลวง แล้วเอามาขวางหน้าไว้แล้วอย่างนั้น นั่นเป็นเหยื่อของสมุทัยคือกิเลสราคะตัณหา มันชอบเกิดอยู่ตามรูปตามเสียงตามกลิ่นตามรสเครื่องสัมผัสต่าง ๆ มีล้วนแล้วแต่เหยื่อของสมุทัยที่มันปักเสียบเอาไว้ เช่นเดียวกับเหยื่อที่เขาปล่อยปลาในปลายเบ็ดนั้นแล

นี่ถ้าเราไปอยู่ในสถานที่ตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้แล้ว สิ่งเหล่านี้มีน้อยมากที่สุด หรือไม่มี ป่าคนกับป่าไม้นั้นต่างกันอยู่มาก ป่าสิ่งของป่าสมบัติบริวารเงินทองข้าวของทั้งหลายนี้ เป็นข้าศึกสำหรับจิตใจ และเป็นเหยื่อล่อได้เป็นอย่างดีของสมุทัยคือกิเลส แต่เมื่อก้าวเข้าไปสู่ในป่านั้น สถานที่หรือสิ่งต่างๆ ที่เราจะเห็นนั้น เป็นเรื่องของธรรม เป็นภาพของธรรม เป็นสนามรบกิเลส แน่ๆ ตรงกันข้ามกลับเป็นอย่างนั้นขึ้นมาแล้ว มองเห็นทัศนียภาพ มองไปตามทัศนียภาพต่างๆ มีแต่ภาพโดยหลักธรรมชาติ หลักธรรมตาของตน ซึ่งตรงกับจิตต้องการหาความจริงตามหลักธรรมชาติอย่างแท้จริง มองเห็นต้นไม้เป็นอย่างไร ก็กับมองเห็นคนหญิงชายรูปของบุคคลหญิงชาย สมบัติพัสดุเงินทองข้าวของกองสมบัติต่างๆ กับต้นไม้ในป่าในเขาเป็นอย่างไร นี่ละคำสอนของพระพุทธเจ้า

การดำเนินของพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ท่าน ท่านก้าวเดินอย่างนี้ ท่านดำเนินอย่างนี้ ในตำรับตำราท่านจึงสอนให้อยู่ในป่าในเขาก็ก็น่าจะอย่างนี้เอง ป่าเขาลำเนาไพรกับป่าผู้ป่าคนป่าสมบัติเงินทอง ป่าหญิงป่าชาย ป่าเครื่องเรือนเรือนบันเทิง ต่างกันอยู่มากราวฟ้ากับดิน อันนี้เป็นป่าข้าศึกของภิกษุหรือของใครก็ตาม ที่ลุ่มเนื้อลุ่มตัว

ไปคลุกเคล้ากับสิ่งเหล่านี้ ทำให้จมไปๆ หวานรู้สึกตัวไม่มีเลย เพราะความเพลิดเพลน ย่อมไม่พาใครให้อิ่มพอได้ จากสมบัติหรือวัตถุต่างๆ ป่าต่างๆ ดังที่กล่าวมานี้

แต่เมื่อแยกตัวเข้าไปอยู่ในป่าในเขาลำเนาไพรแล้ว ความรู้สึกอย่างนี้ที่ติดไปภายในจิตใจ ก็จะค่อยลดน้อยถอยลงไป เพราะอำนาจแห่งทัศนียภาพซึ่งเป็นหลักธรรมชาติ กล่อมหัวใจอยู่ตลอดเวลาเพื่ออรรถเพื่อธรรม มองดูใบไม้ ใบไม้ร่วงก็เห็นความเป็นอนิจจัง ของสภาพทั้งหลาย ใบไม้ไม่ไหวติงก็เห็นความสงบเงียบของจิตที่ไม่ดีนรณ กระทบกระวาย สงบตัวอยู่เช่นเดียวกับใบไม้ที่ไม่มีลมมาพัดมาโชยอะไร มีความสงบตัวอยู่เช่นนั้น สิ่งต่างๆ มองไปตรงไหน มีความสงบตัวเพราะไม่มีอะไรบกวน

ใจของเราเมื่อไม่มีรูปเสียงกลิ่นรสเครื่องสัมผัสซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นภัยรบกวน ก็ย่อมมีความสงบตัวเช่นนั้น แล้วยิ่งก้าวเข้าไปสู่สถานที่ลึกเข้าไปเท่าไร ยิ่งเป็นการปลุกจิตใจ ให้มีความสว่างาม เยือกเย็นเป็นสุข และมีความสว่างกระจ่างแจ้งขึ้นไปโดยลำดับลำดับ เพราะสิ่งเหล่านั้นเป็นหินลับสติปัญญาให้คมกล้าหรือคล่องตัว ท่านจึงสอนให้ไปอยู่ในที่เช่นนั้น บรรดาพระสาวกทั้งหลายอันเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าท่านดำเนินอย่างนั้น แม้พระองค์เองก็ทรงบำเพ็ญอยู่ในป่า ดังที่เราทราบกันมาแล้วนี้

ในตลาดไหนที่พระพุทธเจ้าพระองค์ใดไปสำเร็จ ไปบำเพ็ญในตลาด พระสาวกองค์ใดไปกางกลดอยู่ในตลาด แข่งกันกับป่าช้าผีดิบผีตายอยู่ในนั้นจนได้บรรลุธรรม ออกมา เรื่อย่านำมาอวดถ้าไม่ยากให้กิเลสหัวเราะ เพราะเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องของกิเลสล้วนๆ ว่าการบำเพ็ญธรรมบำเพ็ญที่ไหนก็ได้ บำเพ็ญที่ใดก็ได้ไม่มีใครมาบีบบังคับ ถ้าเจ้าของจะโง่ถึงขนาดเป็นหนอนจมอยู่ในมูตรในคูแล้ว พิจารณามูตรคูให้ ได้ตรัสรู้ธรรมนั้น ก็เข้าไปอยู่ในถ้ำก็ไปอยู่ได้นี่ แต่ใครจะทำได้เช่นนั้นละ พิจารณาซิ

ใครจะมีความเฉลียวฉลาดแหลมคมยิ่งกว่าพระพุทธเจ้า ที่ทรงสั่งสอนสาวกหรือผู้บวชในพระพุทธศาสนา ให้ไปอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมอย่างแท้จริง ตามหลักธรรมชาติแห่งธรรมที่ทรงสอนไว้แล้วและทรงดำเนินมาแล้วเช่นเดียวกัน ว่า รุกขมูล เสนาสนัน นิสุสาย ปพพชฺชา. ตตถ เต ยาวซีว อสุสาโห กรณียโ. นี้ใครเป็นคนสั่งสอนไว้ ใครเป็นผู้ประกาศสอนไว้แก่บรรดาภิกษุทั้งหลาย เราทำไมจะไปอวดดิบอวดดีว่าบำเพ็ญที่ไหนก็ได้บำเพ็ญธรรม ถ้าเราไม่อวดเก่งกว่าศาสดาด้วยอำนาจของกิเลสความรู้ที่โง่ๆ ของตัวเองนี้ และประกาศความเลวทรามของตัวให้โลกเขาเห็นเท่านั้น ก็ไม่เห็นมีอย่างไรพอที่จะออกตลาดให้เป็นราคำราคาได้ สู้ปลาในตลาดก็ยังไม่ได้อุบายอย่างนี้ นั่น พิจารณาซิ

พระพุทธเจ้าท่านทรงสอนโลกว่าอย่างไร และทรงบำเพ็ญมาอย่างไร ท่านไม่ได้ อวดดิบอวดดี อวดเก่งกล้าสามารถกับพินกับไฟกับที่ลุ่มจมฉิบหาย เพราะท่านเป็น

ปราชญ์ ท่านฉลาดมาตั้งแต่ดั้งเดิมอยู่แล้ว ท่านยอมหลบยอมหลีกเลี่ยงปลีกพระองค์ออกไปสู่สถานที่เหมาะสม ในการที่จะประกอบความพากเพียรให้ได้สมมักสมหมาย จนได้เป็นศาสตาสอนโลก คือตรัสรู้ขึ้นมาแล้วก็สอนโลกได้อย่างเต็มภูมิของศาสตา

ไอ้ผู้ที่คุยที่ไอ้ที่อวดว่าบำเพ็ญยังงี้ก็ได้มัน มันเก่งที่ตรงไหน เป็นครูสอนใครแม้แต่สอนตัวเองก็ยังประกาศความเลวทรามออกมาให้โลกเขาเห็นกันอยู่ที่นี่ การประกอบที่ไหนก็ได้ใครไม่บีบบังคับ แต่ที่เหมาะสมยิ่งกว่านี้ไม่มีเหลือ ถึงได้เอาแต่อันนี้มาออกตลาด ที่เหมาะสมกว่านี้ไม่มีบ้างเหลือ ไม่พอที่จะนำมาออกตลาดให้โลกผู้ดีทั้งหลายได้ฟังกันบ้างพอหอมปากหอมคอ พออบอุ้มใจ ว่าโลกนี้ก็ยังมีธรรมแทรกอยู่ รู้จักที่สูงที่ต่ำที่ต่ำที่ขาว ที่เหมาะสมไม่เหมาะสมต่างกันอยู่บ้าง ว่างั้น

นี่ละการกลางถึงสถานที่ที่บำเพ็ญของท่านผู้เลิศเลอทั้งหลาย ซึ่งได้เป็นสรณะของพวกเราทั้งสามรัตนะนี้ เกิดในที่เช่นนั้นเป็นส่วนมากที่สุด ไม่มีใครจะฉลาดยิ่งกว่าพระพุทธเจ้าที่ทรงคัดเลือกได้สถานที่ที่เหมาะสมที่สุด มาสั่งสอนภิกษุบริษัทเป็นสำคัญกว่าสั่งสอนผู้อื่นใด ว่าในป่าในเขาในที่รกชัฏในป่าช้า นั้นแลเป็นที่เหมาะสมมาก แม้ในจุดที่ท่านก็ประกาศไว้ด้วย ว่าอยู่รุกขมูลร่มไม้ ว่าอยู่ในป่าช้า อยู่ในป่าเป็นวัตรอย่างนี้มีประจำ

จุดดั่งแปลว่าอะไร แปลว่าเครื่องขัดเกลา เครื่องสำรอกปกอกกิเลสหรือเครื่องสังหารกิเลส ไม่ใช่เครื่องสั่งสมกิเลสนี่ละ นั้นเราก็อ้างเอาซิ ใครเป็นคนบัญญัติไว้ ก็จอมศาสตาท่านสอนอย่างนั้น เมื่อไปอยู่ในป่าในเขาเช่นนั้น ความรู้สึกของผู้ปฏิบัติเป็นอย่างไร เราจะรู้ในตัวของเราเองผู้ปฏิบัติ เพื่อความเอาจริงเอาจังในอรรถธรรมทั้งหลาย ทั้งการฆ่ากิเลสด้วย ทั้งการส่งเสริมธรรมให้เกิดมีขึ้นเป็นลำดับลำดับด้วย ใครจะรู้ยิ่งกว่าผู้ปฏิบัติผู้อยู่ในป่าในเขา ด้วยการประพฤติตัวเช่นนี้เล่า ผู้อยู่ในบ้านไม่มีทางรู้ พระอยู่ในบ้านก็ไม่อาจรู้ได้เหมือนกัน บรรดาสิ่งแวดล้อมในป่าที่มีมากมาย

หากรู้ได้แล้วพระพุทธเจ้าจะทรงสอนอย่างที่ว่านี้ละ เอ้า อยู่ในบ้านก็ออกไปเถอะสบาย ฆ่ามันได้ง่ายๆ นิดเดียวเรื่องกิเลสไม่เห็นยากอะไร ตถาคตก็เถลไถลไปอย่างนั้นละ ที่ไปอยู่ในป่าก็ไปอยู่อย่างนั้นแหละ เช่อๆ ซ่าๆ ท่านทั้งหลายมาสอนศาสตาบ้างอย่างนี้มีที่ตรงไหนในพระบาลีก็ดี ไม่เห็นมี เราพิจารณาซิ นี่ละพระพุทธเจ้าทรงเลือกเฟ้นธรรมสำคัญๆ อันเป็นแนวที่ราบรื่นดีงามต่อผู้ปฏิบัติทั้งหลาย มาสอนพวกเราไว้ให้ได้ดำเนินตาม

เอ้า ทุกข์ก็ทุกข์เถอะ การต่อสู้กับกิเลสใครจะเอาสุขมาจากที่ไหน เพราะกิเลสเป็นตัวทุกข์ สาเหตุแห่งทุกข์อยู่กับมันทั้งนั้น เราต้องสู้ถ้าเราอยากหลุดพ้นจากความกดขี่บังคับของมันแล้ว เราต้องสู้ เอ้า เป็นก็เป็น ตายก็ตาย การเกิดการตายนี้เป็นเรื่อง

ของกิเลส เป็นผู้ผลิตเหตุปัจจัยขึ้นมา ให้เราเกิดให้เราตายให้เราทุกข์ลำบาก ธรรมท่านไม่ได้ผลิตขึ้นมาในสิ่งเหล่านี้ ทำไมมันจะไม่ทุกข์ ก็บ่อของมันคลังของมันคือกิเลสฝังอยู่ในหัวใจนี้แล้ว

การปฏิบัติฝืนก็ฝืนกันที่หัวใจ ทำไมจะไม่ทุกข์ ก็ต้องทุกข์ ยอมรับว่าทุกข์แต่ทุกข์เพื่อสุข ทุกข์เพื่อปราบกิเลสให้ราบแล้วเป็นสุขขึ้นมา เอ้า ทุกข์เถอะ ย่อม พระพุทธเจ้าพาทุกข์มาแล้ว เพราะทางก้าวเดินไม่มีทางอื่นใดที่จะไป นอกจากการก้าวเหยียบไปตรงนี้ เอ้า ตรงก็ไปตรงนี้ คดโค้งก็ไปตรงนี้เพราะทางอยู่ตรงนี้เท่านั้นไม่มีที่อื่นเป็นที่ไป ให้เราเป็นที่ลงใจนอนใจกับพระโอวาทของพระพุทธเจ้า ท่านสอนให้ไปอยู่ในที่เช่นไร ปฏิบัติเช่นไร เอ้า ให้ไปอยู่เราไม่ถอย อดก็อด อิ่มก็อิ่ม สิ่งเหล่านี้เป็นอุปกรณ์ที่จะก้าวเข้าสู่ความสงบราบคาบของจิต จากการปราบกิเลสให้เรียบราบลงโดยลำดับไม่เป็นอย่างอื่น ไม่ขาดทุนสูญดอก ผู้ปฏิบัติทุกข์ด้วยการประกอบความเพียรไม่มีอะไรบกพร่อง ไม่มีอะไรขาดทุน มีแต่ความรื่นเริงบันเทิงภายในจิตใจอยู่

นี่ละพระพุทธเจ้าท่านสอนโลกท่านสอนไว้อย่างนี้ เฉพาะอย่างยิ่งคือภิกษุบริษัท ท่านเน้นหนักเอามากเพราะเห็นว่าท่านเหล่านี้พร้อมแล้ว ถ้าเป็นทหารก็ก้าวเข้าสู่แนวรบแล้ว ยืนศัสตราอาวุธที่ทันสมัยให้ สถานที่ก็บอก นั้นละสถานที่เป็นชัยสมรภูมิ เอ้า อยู่นะบำเพ็ญนะ นั้นฟังซิ อย่าชี้เกี้ยวชี้คร้าน อย่าเป็นผู้เชื่อ ๆ ซ่า ๆ ใช้สติปัญญาซึ่งเป็นศัสตราอาวุธติดตัวอันสำคัญ อย่าให้พรากจากสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียรเหล่านี้ ซึ่งเป็นอาวุธที่แนบสนิทติดอยู่กับตัวเพื่อชัยชนะทั้งนั้น ให้ก้าวเดินให้ปฏิบัติ นี่ละธรรมของพระพุทธเจ้าท่านทรงสั่งสอนไว้

สถานที่อยู่ดังกล่าวมานี้เป็นยังงี้บ้าง พวกเราทั้งหลายผู้ที่ไม่ได้อยู่ก็ให้ยึดไว้เป็นคติตัวอย่างอันดี ไปอยู่ในสถานที่เช่นนั้นให้สร้างแต่สติปัญญา สร้างแต่ศรัทธาความเพียรขึ้น ตู้อากัปกิริยาของกิเลสมันเคลื่อนไหวไปมาอยู่เกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง เรื่องรูป รูปอะไร เสียง ๆ อะไร กลิ่นอะไร รสอะไร เครื่องสัมผัสอะไร มันปรุงขึ้นเป็นธรรมารมณ์ภายในจิตใจ ซึ่งนำไปจากอารมณ์อดีตที่เคยได้เห็นได้ยินได้ฟังมาแล้วเข้าไปเผาหัวใจเราอยู่นั้น เราจะแก้มันด้วยวิธีใด พิจารณาเข้าไป

ถ้าลงได้สติติดตามแนบอยู่ตลอดเวลา ความคิดความปรุงมันก็ยอมเหมือนกัน มันก็หมอบเหมือนกัน นอกจากว่าที่สติตายไม่มีวันพินนั้นซี มันถึงได้สนุกเหยียบหัวใจเราๆ บรรดาของกิเลสสมุทัยทั้งหลาย นี่ละเราได้รับความทุกข์เพราะผลของมันแสดง เพราะเหตุแห่งเราเชื่อซำกว่ามันนั่นเอง

ถ้าสติของเราก็ดี ปัญญาของเราก็ดี สถานที่ก็เหมาะสม ตั้งหน้าตั้งตาหรือตั้งทำต่อสู้อยู่แล้ว ทำไมกิเลสนี้เคยเรียบราบไปเพราะอำนาจแห่งธรรม มันจะไม่เรียบราบไป

ได้ยังงัถำนำมำใช้ ธรรมของพระพุทธรเจำนั้เคยย่อหย่อนอ่อนข้อต่อกิเลสที่ตรงไหนไม่ เห็นมี นอกจากผู้นำไปรบไปต่อสูั้กับข้าศึกนั้นยื่นทางดำมให้เขำ ถ้าเป็นดาบก็ให้เขำฟัน ย้อนกลับมำเทำนั้ มันถึงได้ฉิบหายตำยไปโดยไม่เป็นทำทังนั้นนักปฏิบัติเรำ ถ้าได้ใช้ สติปัญญา ทำไมธรรมอันนี้ สติธรรม ปัญญาธรรม ตั้งแต่ชั้นเริ่มแรกจนกระทั่งมหาสติ มหาปัญญา เป็นธรรมที่เกรียงไกรมากที่สุดไม่มีอะไรเสมอ แมื่กิเลสที่เคยครองหัวใจมำ นั้นน่านแสนน่านก็ตำม พังลงได้โดยไม่อ่ำงก่ำลอ่ำงเวล่ำ ว่ำข่ำเคยครองหัวใจบีบหัวใจ ของเธอตังหล่ำยมำนำนเท่ำไรแล้ว ข่ำไม่ยอมลงอย่ำงนี้เป็นไปไม่ได้ พังทันทังไม่มีอะไร เหลือ นั้นเห็นใหม่ สติปัญญาที่พระพุทธรเจำทรงสอนและทรงบำเพ็ญมำแล้วเป็นอย่ำงนี้

นำมำใช้ชี้พวกเรา สิ่งที้ผ่านมำเพียงแต่เกิดมำจนกระทั่งถึงบัดนี้ เรำก็พอนำมำ ชั่งมำตวงกันได้แล้วแหละ ความสุขความทุกขั้ที่เคยผ่านท่งตำ ท่งหู ท่งจมูก ท่งลิ้น ท่งก่ำย การอยู่การกินการหลับการนอน การสัมผัสสัมพันธ์กับสิ่งใดที้โลกเขำสัมผัส สัมพันธ์ เรำก็เคยผ่านมำเช่นเดียวกัน มีแต่เพียงผ่านมำกับผ่านไปเป็นขณะเดียวกัน ๆ มีแต่อารมณ์ของใจเทำนั้คิด หรือเขำเรียกว่ำคิดย้อนหลังหรือว่ำเป็นค่ำหลังความหลัง ไปเทำนั้ ให้เกิดคว่ำมเสี่ยอกเสี่ยใจในเรื่งอารมณ์ของตัวเอง เรื่งมันผ่านไปไม่มี คว่ำมหม่ำยอะไร แต่จิตนี้มันสร่ำงคว่ำมหม่ำยขึ้นมำเผำตัวเองโดยเจำตัวไม่รู้ นี้สำคัญ มำก

เรำย้อนกลับคืนไปชี้ ตั้งแต่วันเกิดมำจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ เรำปรำกฏว่ำได้สิ่ง วิเศษวิโสจ่ำกสิ่งที้เคยสัมผัสสัมพันธ์มำมำกน้อยเพียงไร เรำได้อะไรบ่ำงใหม่และเป็นที้ อบอุ้นใหม่ เวล่ำเรำอยู่ที้นี้เป็นย่งงั จิตใจของเรำสงบเย็นใหม่ เพราะได้สิ่งเหล่ำนั้นมำ เป็นเครื่องกล่อมจิตกล่อมใจมำเป็นอ่ำหำร เป็นปุ่ยอันดีงำมของใจ ใจได้รับคว่ำมสงบ เย็นหรือมีความสบายด้วยวิธีกรำใดเรำเห็นย่งงับ่ำงหรือไม่ ก็ไม่เห็นมี มันเหมือน ๆ กันทังนั้น มีแต่คว่ำมหลัง ๆ ดังที้ว่ำนั้นะ

ส่วนธรรมไม่ได้เป็นอย่ำงนั้น เมื่อเรำเทียบสิ่งเหล่ำนั้นแล้ว การเทียบเหล่ำนั้น เพื่อจะกระตุ้นหัวใจเรำให้หยุด อย่ำงย่ง พุดง่ำย ๆ ทุกขั้เคยทุกขั้มำแล้ว ปลอ่ยให้ผ่านไป เสี่ย ให้ทำคว่ำมเข็ดหล่ำบไว้ด้วยคว่ำมทุกขั้ที่เคยเป็นมำผ่านมำ ที้ว่ำของดีบของดีของ พึ่งใจก็ผ่านไปแล้ว นั้นคือ กฏ อนิจจ ใหู้ว่ำเป็นอย่ำงนี้ เรื่งของโลกหำคว่ำมแน่นอน ไม่ได้ เอำคว่ำมแน่นอนจ่ำกธรรมทังหล่ำยตำมพระพุทธรเจำทรงสอนนี้ นั่นคือปักจิตเข้ำ มำตรงนี้ หรือหักหำมจิตให้เข้ำมำสู่งัปัจจุบันแห่งธรรมทังหล่ำย คือการประกอบคว่ำม พำกเพียร อนำคตก่ำลที้ตำหูจมูกลิ้นก่ำยเคยสัมผัสสัมพันธ์ มันก็สัมผัสสัมพันธ์ในสิ่งที้ เคยเป็นมำนั้แหละ มันจะเอำสิ่งเลิศเลอ มำจ่ำกที้ไหน เพราะใจดวงนี้ก็ไม่ได้เลิศเลอ เนื่องจ่ำกสิ่งที้เลวทังหล่ำยหรือสกปรกทังหล่ำยครอบหัวใจอยู่ นี้ มันจะเอำคว่ำมสะอ่ำด

เอาความเลิศเลอ เอาความสุขความสบายมาจากไหน ด้วยความคาดความเดาความคิด ความหวังเฉย ๆ

พระพุทธเจ้าไม่ใช่ผู้หวังเฉย ๆ แต่เป็นผู้บำเพ็ญ จนกระทั่งได้เห็นผลประจักษ์เป็นที่พอพระทัย และการผ่านวัฏจักรวัฏทุกข์สังสารภพสังสารจักรมานี้ใครจะเกินพระพุทธเจ้าล่ะ เรากับพระพุทธเจ้าก็เป็นอันเดียวกันในเรื่องความหมุนเวียนแห่งการเกิดตายไม่สามารถที่จะนับได้ แต่พระพุทธเจ้าพระองค์ทรงนับได้ แต่ว่าในเมื่อมันผ่านไป แล้วนับมันทำไม มีแต่ทำความเข็ดหลาบกับมันที่เป็นเรื่องของกองทุกข์นี้เท่านั้น และทรงบำเพ็ญจนกระทั่งได้ปรากฏธรรมอันประเสริฐเลิศเลอ ได้มาประกาศสอนพวกเรานี้ ได้มาจากการบำเพ็ญใจ ใจบริสุทธิ์หมดจด ปิดสิ่งที่ป็นข้าศึกศัตรูทั้งหมดออกจากใจ โดยถ่ายเดียวเท่านั้น ท่านจึงได้ครองธรรมอันเลิศภายในพระทัย แล้วได้นำสิ่งที่เลิศนี้แลมาสอนพวกเรา

สิ่งที่ผ่านมาเหมือนเรา ๆ ท่าน ๆ ท่านก็ทรงเคยผ่านเหมือนกัน ไม่เห็นพระองค์ได้ทรงนำอันใดมาประกาศให้พวกเราทั้งหลายได้ทราบได้ยึดได้ถือ ว่าอันนั้นประเสริฐเลิศเลอ ตถาคตเคยเกิดมาก็ภพที่ชาตินี้กับกัปนี้กับกาลป์ไม่ได้ เอาความสุขความสบายมาจากการเวียนว่ายตายเกิดที่ตรงนั้น ๆ ชาตินั้น ๆ มาอวดท่านทั้งหลาย เพราะเราเลิศที่สุด ในตรงนั้น ไม่เห็นมีที่ตรงไหน มีแต่เรื่องกองทุกข์ ๆ จนผ่านมาในวงปัจจุบันจึงได้มาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเป็นแดนอัศจรรย์ และได้้นำธรรมอัศจรรย์นี้มาสอนโลก

ธรรมที่กล่าวนี้เป็นยังไงทุกวันนี้ ถูกกิเลสบีบบังคับเอาไว้ ปิดหุ้มท้อไว้จนมืดตัวหาที่มองไม่ได้หรือ หรือเป็นยังไง ศรัทธาพระพุทธเจ้าก็เคยเชื่อในอรรถในธรรมได้ บรรลุธรรมเพราะความเชื่อ วิริยะก็เหมือนกัน ความพากความเพียร สติปัญญาทุกสิ่งทุกอย่าง พระองค์เคยได้ใช้ในธรรมทั้งหลายมาแล้วจนได้บรรลุธรรม พวกเราเป็นยังไง หากพูดถึงเรื่องการฆ่ากิเลส ท่านนำธรรมเหล่านี้เข้ามาจนกระทั่งกิเลสราบในพระทัยไม่มีอะไรเหลือ แล้วพวกเราเป็นยังไงมันถึงไม่ปรากฏ

ธรรมเหล่านี้ไม่มีค่ามีราคาเพราะอะไร เพราะตัวเรามันหมดคุณค่าหมดราคา ถ้าว่าศรัทธาก็เชื่อไปตามอารมณ์บ้าง ๆ บอ ๆ ของกิเลสที่มันเสกสรรปั้นยอมมาตลอดไม่มีความอึดพอนั้นเสีย เพียรก็เพียรอยากดูอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่เป็นพินเป็นไฟ สติก็จดจ่อไปในสิ่งที่จะเป็นพินเป็นไฟ ปัญญาคิดอ่านไตร่ตรองไปในสิ่งที่เป็นพินเป็นไฟไปเสียแล้วเป็นยังไง มันจะเอาความดีความดีมาอย่างไร สะแสแสหาอันใด อันนั้นมีอยู่มันก็ต้องเจอ แสแสหาดีก็ต้องเจอดี แสแสหาชั่วก็ต้องเจอชั่ว เพราะสิ่งเหล่านี้มีอยู่ในโลกไม่ได้เคยขาดสูญจากโลก แม้ใคร ๆ จะว่าไม่มีก็ตาม หลักธรรมชาตินี้เป็นอย่างนั้น ไม่ได้ขึ้น

อยู่กับลมปากของผู้หนึ่งผู้ใดเลยที่จะมากล่าวอ้าง แล้วลบล้างสิ่งที่มีอยู่ทั้งหลายนั้นให้สูญไปจากโลก

ก็เมื่อมันมีอยู่อย่างนั้นทำไมจะไม่เจอ ถ้าเรายังมองไม่เห็นก็ดูหัวใจเราซิ มันคิดไปทางไหนมันร้อนไหม มันคิดไปทางใดมันเย็นไหม มันควรจะได้ทั้งสองอย่างมาเป็นข้อเทียบเคียงในหัวใจดวงเดี๋ยวนี้ เพราะเป็นสิ่งที่อยู่ด้วยกัน และใจเป็นผู้ที่จะรับทราบสัมผัสสัมพันธ์สิ่งเหล่านี้ด้วยกัน มันน่าจะรู้จะเห็นได้นี่นะ

นี้ได้พูดถึงทั้งวิธีการทั้งสถานที่อยู่ ท่านสอนอย่างนั้นแหละสอนพระ มีจำนวนมากต่อมากสอนแต่อย่างนี้ สอนให้มองดูหัวใจ ไปที่ใดมาที่ใดให้มีแต่ความพากเพียร เติบจนกรรมนั่งสมาธิภาวนาอยู่ในตัวของเรานี้ประจำ มีทำต่อสู้อันตรายกับกิเลส ทำชำระสะสางสิ่งที่สกปรกโสภณทั้งหลายซึ่งอยู่ภายในใจของเรานี้ด้วยอรรถด้วยธรรม มีแต่ทำนี่ทั้งนั้น ฟังซิ นี่ละรากฐานของศาสนาแท้ พระพุทธเจ้าท่านทรงสอนแท้ สอนพระสอนเณรด้วยธรรมเหล่านี้เป็นส่วนมากที่สุด

ใครจะมาโกหกกันได้ก็เห็นด้วยกัน ในตำรับตำราก็เห็น พระไตรปิฎกนั้นเหนือหูเหนือตาไปไหนถึงจะไม่เห็นจะไม่รู้ เมื่ออ่านเข้าไปผ่านเข้าไป ภาษาพระไตรปิฎกเอาภาษาไหนมาพูดเอาภาษาไหนมาเขียน แล้วผู้อ่านไปตามพระไตรปิฎกทำไมจะไม่ทราบความหมายของพระไตรปิฎกมีอยู่เป็นภาษาเดียวกัน อ่านไปทำไมจะไม่รู้ แม้เทศนาว่าการอย่างเทศน์อยู่เวลานี้ก็เป็นภาษาเดียวกันทำไมจะไม่เข้าใจกัน พอที่จะบิกบิ่นเป็นบ้าไปกับกิเลสโดยไม่ลืมหูลืมตา นี่มันพิลึกนะผู้ปฏิบัติ เฉพาะอย่างยิ่งพวกเรานี้เป็นยังไงถึงไม่มีอะไรจริงจังสักอย่าง

ภาคปฏิบัติก็ได้พูดให้ฟังแล้ว พูดนี้พูดเพื่ออะไร เพื่อให้เป็นที่สนใจ ว่าธรรมพระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้โดยแท้ ผู้ปฏิบัติตามนี้แล้วยังไงกิเลสต้องพังโดยแท้ไม่ต้องสงสัย วิธีการก็ได้สอนได้บอกแล้วทุกแห่งทุกมุม รักษาอันใดก็ตามสู้รักษาใจรักษาอายตนะของเรานี้ไม่ได้ ให้พยายาม เพราะกิเลสอยู่ที่นี้ มันก่อเหตุอยู่ที่นี้ นะกิเลส ไม่ได้อยู่กับต้นไม้ ภูเขา ดินฟ้าอากาศที่ไหน มันอยู่ที่หัวใจ มันผลัดกันจิตใจให้คิดเรื่องนั้นปรุปรุเรื่องนี้ มีแต่เรื่องของมันที่พาให้คิดให้ปรุปรุ เพราะฉะนั้นเราที่เป็นโล่ของมันหรือว่าเป็นหุ่นของมัน จึงเหมือนฟุตบอล กลิ้งอยู่ตลอด และก็ไม่รู้ว่ากลิ้งเพราะถูกอะไรเตะฟุตบอลก็มีฝ่าเท้าเขาเตะ อันนี้ก็ฝ่าเท้าของกิเลสมันเตะอยู่ตลอดเวลา เราก็ก็นึกไม่ทราบจะทำอย่างไร

นี่ก็สอนแล้วสอนเล่า สอนวกไปเวียนมา สอนซ้ำๆ ซากๆ ก็เพราะกิเลสมันซ้ำๆ ซากๆ ความเชื่อกิเลสความเป็นไปตามกิเลสก็เป็นซ้ำๆ ซากๆ จนหาประมาณไม่ได้ในหัวใจของเราแต่ละดวงๆ แล้วจะสอนไปไหน ก็กิเลสมันอยู่ตรงไหนก็สอนลงตรงนั้น แก่

กิเลสแก้วิธีใด ก็ต้องสอนวิธีแก้ นั่น เพราะกิเลสมันทำลายคนทำลายวิธีใด ทำลายจิตใจ เราให้ได้รับความทุกข์เพราะอะไร มันนอกเหนือไปจากความรักความชังความเกลียด ความโกรธที่ไหนได้ นี่มีแต่กิเลสตัวสำคัญๆ ทั้งนั้นที่ทำลายจิตใจอยู่ตลอดเวลา เราจะไม่เบื่อหน่ายอิมพอยอยู่แล้วทำไม ไม่เบื่อหน่ายในการรู้การเห็นอันจะเป็นสาเหตุเข้ามา เป็นพินเป็นไฟเผาตัวเอง เราก็อไม่เบื่อแล้วจะทำยังไง นี่ละหลักของผู้ปฏิบัติเพื่อจะให้ มีชัยชนะในการต่อสู้กับกิเลส หรือผู้ปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ท่านก้าวเดินอย่างนี้ พระพุทธเจ้าพระสาวกทั้งหลายท่านก้าวเดินอย่างนี้ ให้ยึดหลักนี้ไว้ให้ดี

อย่าเถลไถลในสิ่งที่ไม่เป็นผลเป็นประโยชน์แล้วกลับกลายเป็นเรื่องสมุทัย เเผา หัวใจของเราขึ้นมา ทั้งๆ ที่เราก็อภูมิใจว่าเราทำถูกต้อง ยุ่งกับสิ่งนั้นยุ่งกับสิ่งนี้ เฉพาะ อย่างยิ่งนักปฏิบัติที่ชอบก่อนนั้นสร้างนี้ นี่เคยพูดไม่รู้กี่ครั้งก็หนแล้วท่านทั้งหลายจำหรือ ยัง ออกจากนี้ไปแล้วสร้างให้มันแข่งโลกธาตุเขาอะ เขามีที่ชั้นในแผ่นดินของโลกอันนี้ แล้วสร้างให้มันเก่งกว่าเขา ทุกสิ่งทุกอย่างยุ่งให้เก่งกว่าเขา วุ่นให้เก่งกว่าเขาทุกอย่าง นั้นแหละคือคนก่อไฟเผาตัว จะหาทางก้าวเดินไม่ได้เลย แล้วกลายเป็นด้านไปหมด ใครเตือนไม่ได้ต่อไปถ้าลงว่าได้เคยชินแล้ว หัวใจนี้เป็นกิเลสประเภทสำคัญขึ้นมาภายในตัวเอง ใครเตือนไม่ได้แหละแม่แต่ครูอาจารย์

ก็เหมือนกับสุนัข เมื่อมันเป็นบ้าแล้วกัดกระทั่งเจ้าของ อันนี้ลงมันเป็นบ้าขนาด นั้น มันเลยด้านไปแล้วมันก็ต่อสู้ครูนะ แม้ครูอาจารย์ก็สอนไม่ได้ สอนไม่ลงไม่ยอมรับ สิ่งที่มีมันยอมรับก็นั่นแหละ สิ่งที่กำลังจมๆ อยู่ นั่น ให้พากันจำเอา นะ

นี่มีน้อยเมื่อไรที่มาอยู่ที่นี้บรรดาพระเถร ตั้งแต่อบรมสั่งสอนหมู่เพื่อนมานี้ มากขนาดไหน ก็ปีมาแล้ว รวม ๔๐ ปีแล้ว มากขนาดไหนพระเถรที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และการแนะนำสั่งสอนนี้ ก็ไม่ได้เอานอกเหนือจากอรรถจากธรรมของพระพุทธเจ้าที่ตรง ไหนมาสั่งสอนหมู่เพื่อน พอที่จะยึดเป็นคติเพื่อกำจัดสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายออกไม่ได้ นี้ มัน เป็นสิ่งที่ เป็นคติทั้งนั้น เป็นอรรถเป็นธรรมทั้งนั้น อรรถธรรมเหล่านี้เป็นเครื่องสังหาร กิเลส เป็นเครื่องชำระสิ่งที่ชั่วช้าลามกอันเป็นสิ่งสกปรกให้สะอาดแหลมคมมากมา ต่อ มากแล้ว เราควรที่จะยึดไปเป็นหลักปฏิบัติ อย่ามาอยู่แบบเซ่อๆ ซ่าๆ นอนจมอยู่เฉยๆ ไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย

เอาละการแสดงธรรมยุติเพียงแค่นี้